हिलिहाङ गाउँपालिका

गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय

पञ्चमी, पाँचथर

तेस्रो गाउँसभामा पेश गरिएको

नीति तथा कार्यक्रमहरु

प्रस्तुतकर्ता : हिलिहाङ गाउँपालिका अधयक्ष श्री भुवानी प्रसाद लिङ्देन

२०७५ असार ३२

हिलिहाङ गाउँपालिकाको तेस्रो गाउँसभामा प्रस्तुत आर्थिक वर्ष २०७५/७६
नीति तथा कार्यक्रम

"गाउँ –गाउँमा सिंहदरबार , टोल – टोलमा हिलिहाङ सरकार"

भौतिक पूर्वाधार विकास नीति

" हिलिहाङको समृद्धिको आधार, सुदृढ भौतिक पुर्वाधार"

१) हिलिहाङ गाउँपालिकाको समउन्नतिको प्रमुख आधार भौतिक पुर्वाधार विकास रहेको हुनाले भौतिक पुर्वाधार क्षेत्रको एकिकृत र सुव्यवस्थित विकासका लागी पाँच वर्षे दिर्घकालीन सोचका साथ एकिकृत गाउँपालिका विकास गुरुयोजना निर्माण गरी सोहि आधारमा वार्षिक गाउँपालिका विकास योजना निर्माण गरि कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइने छ ।

२) भौतिक पुर्वाधारका १ करोडभन्दा माथि लागत लाग्ने पुर्वाधार निर्माण कार्यको लागी त्यस्ता योजनाहरुको सम्भाव्यता अध्ययन र DPR (Detail Project Report) तयार गरी प्रथमिकताको आधारमा निर्माण कार्य सन्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।

३) भवन निर्माण तर्फ स्थानीय सरकार सन्चालन ऐन २०७४ बमोजिम गाउँपालिका क्षेत्र भित्र भवन निर्माणलाई व्यवस्थित गरिने नीति लिईनेछ । साथै राष्ट्रिय भवन संहिता, २०६० बस्ती विकास सहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत निर्माण मापदण्ड, २०७२ तथा भवन निर्माणको नमुना मापदण्ड, २०७१ लाई पालना गर्दै र गराउदै गाउँपालिका क्षेत्रमा व्यवस्थित बस्ती विकास गरिने नीति लिइने छ ।

४) निर्मित पुर्वाधारहरुको नियमित मर्मत सम्भार, सन्चालन, संरक्षण एवं संवर्धन गर्न नीजि क्षेत्र, सामुदायिक ,सहकारी क्षेत्र र उपभोक्ता समितिहरुको प्रभावकारी परिचालन गरिने नीति लिइनेछ ।

५) पूर्वाधार निर्माणको क्रममा पर्यावरणीय जोखीम तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङकन गरेर मात्र स्विकृती गरिने नीति लिइनेछ ।

सडक तथा यातायात तर्फ

१) हिलिहाङ गाउँपालिका यातायात गुरुयोजना निर्माण गरि सडक पुर्वाधार व्यवस्थापन नीति अवलम्बन गरिने छ ।

२) गाउँपालिकाको स्थानीय सडक, रणनितिक सडक, कृषि सडक हरुको वर्गिकरण गरी सडक सञ्जाललाई व्यवस्थित गरिने छ ।

३) सडक निर्माणमा सानो रकम विनियोजन गरी निरन्तर एउटैकाम तथा स्थानलाई दोहोर्याउने प्रवृत्तीको अन्त्य गर्दै यातायात सुविधा तथा वडाहरुको भौगोलिक सन्तुलनको आधारमा गाउँपालिका स्तरीय, जिल्ला स्तरिय, प्रदेश स्तरीय तथा संघीय स्तरीय यातायात गुरुयोजनामा परेका सडकहरुलाई प्राथमिकताका आधारमा DPR तयार गरि क्रमश: बाह्रै महिना सञ्चालन गर्दै कालोपत्रे बनाउने नीति लिइनेछ ।

४) वडा कार्यालय बाट गाउँपालिका जोड्ने सडकलाई सडकको मापदण्ड अनुसार बाह्रै महिना निर्वाध रुपमा सवारी साधन सञ्चालन गर्नु सक्ने बनाउनलाई प्राथमिकता दिइने छ ।

५) सडक निर्माण गर्दा मठ –मन्दिर, पानीका मुहानहरुलाई संरक्षण र प्रवर्धन गरिने छ ।

६) जिल्ला यातायात गुरुयोजना र गाउँपालिका यातायात गुरुयोजना अनुसार सडकहरुको रेखाङकन तथा सीमाङकन गरिनेछ ।

७) सडक क्षेत्रमा अतिक्रमण गर्ने क्रियाकलाप (निर्माण सामाग्री राख्ने, गोलिया, काठ थुपार्ने, सडक मिचेर घर टहरा निर्माण गर्ने, पासल थाप्ने) जस्ता कार्यलाई निरुत्साहित गरिनेछ ।

८) ट्र्याक खोलिएका तर मौसमी रुपमा रहेका सडकहरु निर्माण कार्य गर्दा गाउँपालिकाको स्विकृत मापदण्डका आधारमा बढीमा ३० प्रतिशत माटोको काम र ७० प्रतिशत कार्य सञ्चालनमा खर्च गर्दै बाह्रैमास चल्ने सडकमा रुपान्तरण गर्ने नीति लिइनेछ ।

९) सडक निर्माणको क्रममा नया ट्र्याक खोल्ने कार्यलाई निरुत्साहित गर्दै भइरहेको सडकहरुलाई स्वीकृत मापदण्डका आधारमा स्तरोन्नतीमा जोड दिइनेछ ।

१०) ट्राफिक व्यवस्थालाई सहज सरल बनाउदै सडक दुर्घटनाहरुलाई न्यनिकरण गर्दै सचेतनामुलक कार्यक्रमहरु सन्चालन गरिनेछ ।

११) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालन भएका यात्रुवाहक सवारी साधनहरुले लिने गरेको यात्रु भाडा दर दुरिको आधारमा नभएको लगायतका यात्रु भाडाका समस्याहरुलाई सम्बन्धित सरोकारवालाहरुको समेत समन्वय तथा सहयोगमा समाधान गर्ने नीति लिइनेछ ।

खानेपानी

१) स्थानीय स्तरमा रहेको पानीका मुहानहरुको संरक्षण , संवर्धन र प्रयोग गर्न तथा टोल बस्तीका पानीका परम्परागत मुहानहरुलाई स्वच्छ र सफा राख्न प्रत्येक वडा समितिको अगुवाइमा टोल विकास संस्था, सामुदायिक संघ संस्था तथा स्थानीय समुदाय परिचालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

२) सन्चालनमा रहेका खानेपानी योजनाहरुको दिगो सन्चालन, मर्मत सम्भार, क्षमता अभिवृद्धि तथा पुन: निर्माण जस्ता कार्य उपभओक्ताहरुको समेत लगानी तथा सहभागितामा सञ्चालन गरी गराई आधारभूत खानेपानी सेवाको सुनिश्चित्तता गर्न र खानेपानी सेवा नपुगेको टोल, बस्तीमा खानेपानी सेवा पुर्याउने कार्यका लागि योजना तथा कार्यक्रम सम्बन्धीत निकाय/ संस्थासँगको साझेदारीमा गरिनेछ ।

३) टोलबस्तीमा रहेका सानातिना पोखरीहरु टोल विकास संस्था तथा समुदायको अगुवाईमा संरक्षण गर्ने अभियान सञ्चालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

४) खानेपानी मुहानको २० मीटर वरपर कुनैपनी किसिमको रुख, बिरुवा काट्न हटाउन नपाउने गरि समुदायकै सहयोगमा कडाईका साथ पालना गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

५) सडक लगायत भौतिक पुर्वाधारहरुको निर्माण गर्दा गराउँदा पानीको मूल र श्रोतलाई हुन सक्ने हानी क्षतीलाई न्युनीकरण गर्ने उपायहरु अवलम्बन गरिने छ ।

६) खख्खा ग्रस्त / खानेपानी /सिंचाई को सुविधा नपुगेका बस्ती तथा वडामा दिर्घकालीन खानेपानी योजनाको सम्भाव्यता अध्ययन गरी प्रथमिकता निर्धारण गरेर कार्यान्वयन गरिने छ ।

७) यस गाउँपालिकाको वडा नं ६ ,७ का सुखा ग्रस्त भारपा क्षेत्रलाई सुख्खा ग्रस्त क्षेत्र घोषणा गरी खानेपानीका आयोजनाहरुलाई प्राथमिकतामा राखी तत्काल शुरु गर्ने पहल गरिनेछ ।

विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा

१) हिलिहाङ गाउँपालिकाका विद्युत सेवा विहिन टोल,बस्ती तथा वडाहरुमा विद्युत प्रधिकरणसँग समन्वय गरी विद्युतीकरण गरिने नीति लाई निरन्तरता दिदै चार वर्षभित्र उज्यालो गाउँपालिका बनाइने छ ।

२) आगामी चार वर्षभित्र गाउँपालिका प्रत्येक घर-घरमा उज्यालोको लागी प्रयोग गरिने परम्परागत साधन (टुकी, मैनबत्ति र दियालो आदी) प्रतिस्थापन गरिने छ ।

३) पर्यटकीय क्षेत्र, सार्वजनिक भवन, बजार क्षेत्रमा समुदायको साझेदारीमा सौर्य सडक बत्ती जडान गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

४) वैकल्पिक उर्जाका सम्भावनाहरुलाई पहिचान गरि प्रयोगमा ल्याउने नीति लिइनेछ ।

५) विद्युत हाईटेन्शन लाईन मुनी कुनैपनी भौतिक संरचना निर्माण गर्न निरुत्साहित गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

भवन तथा सहरी विकास

१) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र नीजि, सामुदायिक, सार्वजनिक लगायतका सबै किसिमका भवन निर्माणका लागी भवन निर्माण मापदण्डलाई पुर्ण पालना गरी भुकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण गर्ने गराउने नीति कडाईका साथ पालना गराइने छ ।

२) भवन निर्माण मापदण्ड लागू हनभन्दा अगाडी निर्माण भएका घरहरुलाई भवन निर्माण मापदण्डमा उल्लेख भएको व्यवस्था अनुसार घर अभिलेखिकरण कार्य अभियानको रुपमा अवलम्बन गरिनेछ ।

३) गाउँपालिका क्षेत्र भित्र कार्यरत कालीगढ, मिस्त्री लाई तालिम सन्चालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

४) तालिम प्राप्त कालिगढ, मिस्त्रीहरु सुचिकृत गरिनेछ ।

५) सहरी पुर्वाधार तथा सेवाहरुको विकासको लागी सार्वजनिक निजी साझेदारी लगानी प्रवर्धन गरिनेछ ।

सुचना तथा सञ्चार

१) हिलिहाङ गाउँपालिका क्षेत्रभित्र टेलिफोन ल्याण्डलाईन विस्तार गर्न सम्बन्धीत निकायमा पहल गरिनेछ ।

२) एफ. एम रेडियो स्थापना तथा सञ्चालनलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।

३) गाउँपालिकाका प्रत्येक वडाकार्यालयमा इन्टरनेट सुविधा विस्तार गरी व्यक्तीगत घटना दर्ता अनलाईन माध्यमबाट गरिनेछ ।

४) गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय तथा वडाकार्यालयहरुलाइ वाईफाई फ्री जोनको रुपमा विकास गरिनेछ ।

५) हिलिहाङ गाउँपालिकाको आधिकारीक वेबसाईट मार्फत सुचना तथा समाचार सम्प्रेषण गरिनेछ ।

६) जवाफदेहिता तथा पार्दशितालाई सन्स्थागत गर्न गाउँपालिकाबाट भएका कामकार्वाहीलाई वेबसाइट तथा एफ. एम. माध्यम बाट सर्वसाधारण जनता समक्ष पुऱ्याइने छ ।

आर्थिक विकास तर्फ

कृषि तथा पशुपन्क्षी विकास सम्बन्धी नीति

१) निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीलाई व्यावसायिक र नाफामुलक कृषि प्रणालीमा रुपान्तरण गरिनेछ ।

२) कृषिक्षेत्रमा जलवायु र जमिनको उर्वरता अध्ययन गरी बालीहरुको पकेट क्षेत्र निर्धारण गरी **एक गाउँ एक पकेट** क्षेत्रको विकास गरिनेछ ।

३) माटो परिक्षण तथा माटो उपचार कृषकहरुको समेत सहभागीता र साझेदारिमा अभियानको रुपमा सञ्चालन गरिनेछ र गाउँकार्यापलिकाको कार्यालयमा नै माटो परिक्षणको व्यवस्थापन गरिनेछ ।।

४) कृषि प्रणालीको आधुनिकिकरणको लागी कृषिमा यान्त्रिकरणलाई प्रोत्साहित गर्न अनुदानमा आधारित कृषि यन्त्र उपलब्ध गराइने नीति लाई निरन्तरता दिइनेछ छ ।

५) कृषिबालिमा रसायनिक मल तथा विषादीको प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्दै चालू आ. व. मा कुनै एक वडालाई जैविक उत्पादन क्षेत्र निर्धारण गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

६) एक वडा एक प्राविधिक कार्यक्रमलाई कृषकहरुको समुहमा आबद्ध गरि कृषिको व्यवसायिकरण गरिनेछ ।

७) कृषि उपज संकलन केन्द्र तथा शीत भण्डारण निर्माणको सम्भाव्यता अध्ययन गरी सञ्चालन गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

८) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेको फलफुल पकेट तथा ब्लक हरुलाई आधुनिकिकरण गरी व्यावसायिक रुपमा सबल बनाइनेछ ।

९) यस गाउँपालिकाको वडा नं ३, ५ र ६ मा अर्गानिक तथा अर्थोडक्स चिया उत्पादन तथा प्रशोधन गर्न चिया उत्पादक सहकारीहरुलाई चिया प्रशोधन मेशीन तथा भवन निर्माणमा सहयोग अनुदान उपलब्ध गराइनेछ ।

१०) सरोकारवालाहरुको सहयोग तथा समन्वयमा कृषी उत्पादन टमटर, अदुवा तथा चियाको न्युनतम मुल्य निर्धारण गर्न समन्वय तथा सहजिकरण गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

११) प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना अन्तर्गत सञ्चालित कार्यक्रमहरुलाई प्रभावकारी ढंगले कार्यान्वयन गरिने नीति लिइनेछ ।

१२) कृषि तथा पशुपन्क्षी जन्य रोग नियन्त्रणको लागी प्रत्येक वडामा प्राविधिकहरुलाई आवश्यक औषधि तथा तालिमको नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

१३) प्रत्येक वडाकार्यालय हरुमा कृषि उत्पादन सम्बन्धी परामर्श तथा पशुपन्क्षी सम्बन्धी रोगको रोकथाम तथा उपचारका लागी सेवाकेन्द्र निर्माण गरी सञ्चालन गरिने नीति लिइनेछ ।

१४) व्यवसायिक पशुपालन लाई प्रवर्धन तथा विकास गर्नको लागि उन्नत जातका बिउबोका, घास, दाना आदिको सहज पहुचलाई सुनिश्चित गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

१५) पशुपालनलाई व्यवसायिकरणको लागी किसानहरुलाई ज्ञान सीप तथा प्रविधि हस्तान्तरण गरी उत्पादक्तव बढाउने नीति लिइनेछ ।

१६) नगदेबाली खेतीलाई प्राथमिकता साथ प्रोत्साहन गर्ने नीति अनुरुप उत्कृष्ट कृषक पुरस्कार प्रदान गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

१७) पशुपन्क्षी पालनको पकेट क्षेत्र निर्धारण गरी जलवायु तथा आहाराको उपलब्धता तथा सम्भाव्ताको आधारमा व्यवसायिक पशुपालनलाई प्रोत्साहित गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

१८) पशुवधशाला को व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पुर्वाधारहरुको विकास गरिने छ ।

१९) सहकारी वा कृषक समुह मार्फत पशु आहारा को बिउ तथा पशु प्रजनन (कृत्रिम गर्भाधान) को सेवा प्रवाह गर्ने निति लिइनेछ ।

२०) गोठ तथा खोरहरुको सुधार, गोठेमलको संरक्षण गर्ने, कम्पोष्ट र भर्मी कम्पोष्ट मल बनाउने सीप तथा प्रविधि सम्बन्धी तालिम तथा सचेतना कार्यक्रम प्राविधीक सेवा टोलटोलमा पुऱ्याउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

२१) पशुपालनमा हुने जोखिम न्युनिकरण गर्न पशुबीमालाई प्रत्साहन गरिनेछ ।

२२) दुग्ध उत्पादन लाई प्रवर्धन गर्न उन्नत जातका गाई खरिद ढुवानी सहयोग, उन्नत जातका घास वितरण, च्याफ कटर वितरण लगायतका कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ , साथै दुग्ध उत्पादनमा विविधिकरण तथा दुग्ध जन्य उत्पादनको बजार प्रवर्धनको गर्न बजार व्यवस्थापन गरिने छ ।

पर्यटन प्रवर्धन तथा संस्कृति सम्बन्धी नीति

१) हिलिहाङ गाउँपालिकाको पर्यटन सम्भाव्यता को अध्ययन गरी एकिकृत पर्यटन विकास गुरुयोजना निर्माण गरी पर्यटन पुर्वाधारहरुको विकास गरिने नीति लिइनेछ ।

२) हिलिहाङ गाउँपालिकाको पहिचान ऐतिहासिक हिलिहाङ दरबार क्षेत्रमा राष्ट्रिय स्तरको संग्रहालय तथा अध्ययन केन्द्र निर्माण गरिने छ ।

३) हिलिहाङ गाउँपालिकाको पर्यटनको प्रमुख गन्तव्यको रुपमा जोरपोखरी, आगेजुङ, गोपेटार, भोटेगढी तथा हिलिहाङ दरबार क्षेत्रललाई प्रथमिकतामा राखीनेछ ।

४) गाउँपालिका क्षेत्र भित्र पर्ने पर्यटकीय सम्भावनाका अन्य क्षेत्रहरु (चिया पर्यटन, पर्यापर्यटन, धार्मिक पर्यटन, कृषि पर्यटन) र सम्भावित पर्यटकीय स्थलहरु मृदङग झरना, काबेली नदी क्षेत्र, ठुलीटार, सल्लेरी, टारी आदी क्षेत्रहरुमा पर्यटकीय पुर्वाधारहरुको विकास गरिनेछ ।

५) पर्यटन विकास तथा पर्यटन प्रवर्धनको लागी सार्वजनिक, नीजि, सहकारी, सामुदायिक क्षेत्रहरुसँग साझेदारी एवं सहकार्य गरी यस बाट प्राप्त लाभहरु आमजनस्तर सम्म पुऱ्याइने छ ।

६) यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र होमस्टेको सम्भावना बोकेका क्षेत्रहरुको पहिचान गरी स्थानीय संस्कृती, खानपान, उत्पादकत्वको आधारमा होमस्टे प्याकेज संञ्चालन गरिने छ ।

७) ऐतिहासिक , धार्मिक तथा पुरातात्विक मठ मन्दिर, गुम्बा, विहार आदिको संरक्षण तथा उपयोगलाई सम्बन्धित क्षेत्रको आयआर्जन सँग अन्तरसम्बनधीत गर्ने नीति लिइनेछ ।

८) जोरपोखरी, आगेजुङ, गोपेटार, भोटेगढि, हिलिहाङ दरबार क्षेत्र पर्यटकीय पदमार्गको निर्माण तथा प्रचार प्रसार गरी यस जिल्लाकै उत्कृष्ट पदमार्गको रुपमा विकास गरिनेछ ।

९) यस गाउँपालिकाको गोपेटार, चतुरे, जोरपोखरी क्षेत्रमा प्राकृतिक चिडियाघर निर्माणको लागी सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।

१०) आगामी चार वर्षको अन्तरालमा यस गाउँपालिकालाई पर्यटकीय गन्तव्यको रुपमा विकास गर्न दिर्घकालीन पर्यटन गुरुयोजना निर्माण गरिनेछ ।

उद्योग, वाणिज्य तथा बजार व्यवस्थापन नीति

१) स्थानीय तहमा उत्पादन हुने कच्चा पदार्थ प्रयोग गरेर वस्तु उत्पादन गर्ने उद्योग स्थापना गर्न समन्वय, सहजिकरण र प्रोत्साहन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

२) साना तथा लघु उद्योगहरुको स्थापना तथा विकासलाई प्रोत्साहन गर्न तालिम तथा वित्तिय श्रोत सहज ढंगबाट उपलब्ध गराउने नीति लिइनेछ ।

३) गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका साप्ताहिक, मासिक हाटबजारहरु लाई व्यवस्थित तथा स्तरोन्नति गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

४) बजार व्यवस्थापनको लागी पसल, लज, होटलले दैनिक मुल्यसुची उपभोक्ताले सहजै देख्न सक्ने गरी राख्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

५) प्रचलीत कानून बमोजिम स्विकृति नलिइएका, दर्ता नभएका पसलहरुलाई अनिवार्य रुपमा दर्ता गराईनेछ ।

६) घरभाडा, घरबहाल दिँदा अनिवार्य रुपमा सम्झौता गर्नु पर्नेछ ।

७) गाउँपालिका स्तरीय वाणिज्य संघ र उपभोक्ता हित संरक्षण मञ्च स्थापना गरिनेछ ।

८) गाउँपलिका भित्र खानी तथा खनीजको अध्ययन तथा सम्भाव्यता बारमे अनुसन्धान शुरु गर्न पहल गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

सहकारी, गरिबी न्युनिकरण तथा उद्यमशीलता विकास सम्बन्धी नीति

१) सहकारीको माध्यमबाट स्थानीय श्रोत, श्रम, साधन, सीप र पुँजीको अधिकतम परिचालन गरी आर्थिक, सामाजिक रुपान्तरण गरिनेछ ।

२) सहकारीताको माध्यमबाट गरीबी न्युनिकरण एवं सामाजिक पुँजी निर्माणमा जोड दिइने नीति लिइनेछ ।

३) गाउँपालिकामा सञ्चालीत सहकारीको क्षमता विकास तथा संस्थागत सुदृढिकरण गर्ने गराउने नीति लिइनेछ ।

४) लघु उद्यम विकास कार्यक्रमको माध्यमबाट गरिबि न्युनिकरण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

५) हिलिहाङ गाउँपालिका सहकारी ऐन बमोजिम सहकारी हरुको नियमन, प्रवर्धन र प्रशिक्षण सम्बन्धी नीति लिइनेछ ।

सामाजिक विकास नीति

" हिलिहाङ गाउँपालिकाको सामाजिक विकास : गुणस्तरीय शिक्षा, सबल स्वस्थ र समावेशी समाज "

शिक्षा नीति

१) संविधानले तोकिए बमोजिम माध्यमिक तहको शिक्षाको व्यवस्थापन गर्न केन्द्र र प्रदेशसँग आवश्यक समन्वय गरी संघीय शिक्षा नीति एवं मापदण्डको अधिनमा रही आवश्यक्ता अनुसार नीति, नियमावली तथा निर्देशिका निर्माण गरेर शिक्षा क्षेत्रलाई व्यवस्थपान गरिने नीति लिइनेछ ।

२) हिलिहाङ गाउँपालिका भित्र उच्च शिक्षाको व्यवस्थापनको लागी हिलिहाङ गा. पा. वडा नं ३ स्थित श्रीजङ मा. वि. लाई उच्च शिक्षाको केन्द्रको रुपमा विकास गर्दै स्नातक सम्मको अध्ययन-अध्यापन सुनिश्चित गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

३) शिक्षालाई जीवनउपयोगी, सीपमुलक र गुणस्तरीय बाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

४) हिलिहाङ गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सम्पुर्ण बाल बिकास केन्द्रहरुमा बाल बालिकाहरुको लागी निशुल्क दिवाखाजा को व्यवस्था गरिने छ ।

५) हिलिहाङ गाउँपलिका क्षेत्रभित्रका माध्यमिक विद्यालय हरुमा कक्षा १ देखि ३ सम्म अनिवार्य रुपमा अंग्रेजी माध्यमबाट पठन पाठन गराईने छ ।

६) हिलिहाङ गाउँपालिकाका सम्पुर्ण विद्यालय हरुको समष्टिगत गुणस्तर विकासका लागी विद्यालय **विद्यालय विकास नीधि** कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

७) विद्यालय विकास नीधि कार्यक्रम अन्तर्गत विद्यालयमा शिक्षक दरबन्दीमा राहत सहयोग, अतिरिक्त कृयाकलाप तथा खेलकुद सहयोग, विद्यालय सरसफाई , अंग्रेजीमा पठनपाठन सहयोग,भौतिक निर्माण सहयोग आदी कुरा हरु समेटेर समष्टिगत शैक्षिक गुणस्तर अभीवृद्धी गरिनेछ ।

८) आधारभुत तहदेखी नै कम्प्युटर शिक्षालाई अनिवार्य शिक्षाको रुपमा मुलप्रवाहिकरण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

९) गरीब तथा जेहेन्दार विद्यार्थीको शैक्षिक उन्नयनको लागी गाउँपालिका स्तरीय छात्रवृत्तीको व्यवस्था गरिनेछ ।

१०) निर्माणाधीन विद्यालयको भौतिक संरचना हरु भुकम्प प्रतिरोधी बनाइनेछ ।

११) विद्यार्थीहरुले विद्यालय बीचमै छोडने (DROP OUT) प्रवृत्तीलाई निरुत्साहित गर्न सचेतनामुलक तथा प्रवर्धनात्मक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

१२) विद्यालयहरुमा विषय शिक्षकहरुको दरबन्दी कायम गर्न पहल गरिनेछ साथै टङ्कारो रुपमा देखा परेको गणित तथा विज्ञान शिक्षकहरुको व्यवस्थापन सम्बन्धमा गाउँपालिकाले शिक्षा ऐन बमोजिम उचित व्यवस्थापन गरिनेछ ।

१३) गाउँपालिकामा सञ्चालीत नीजि विद्यालयहरुको प्रभावकारी अनुगमन गरिनेछ ।

१४) निश्चित सुचकांकका आधारमा नमुना विद्यालय बनाइनेछ र यसलाई क्रमश: विस्तार गरिनेछ ।

१५) विद्यालयका शिक्षकहरु, बाल बिकास केन्द्रका स.का. हरुको लागी तालीम तथा अनुशिक्षण कार्यक्रम हरु सञ्चालन गरिनेछ ।

१६) हिलिहाङ गाउँपाललिकाका सम्पुर्ण विद्यालयहरुमा सरसफाई, पक्की शौचालय तथा स्वच्छ खानेपानी को व्यवस्था गरिनेछ ।

१७) विद्यालयहरुमा प्रविधिमैत्री पठन पाठनको व्यवस्था गरिनेछ ।

१८) विद्यालयहरुको गुणस्तर परिक्षणको लागी वस्तुगत सुचकांक हरुको आधारमा अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण संयन्त्र निर्माण गरिनेछ ।

खेलकुद तथा अतिरिक्त कृयाकलाप

१) हिलिहाङ गाउँपालिकामा खेलकुद विकासको लागी गाउँपाललिका स्तरीय खेलकुद समीति गठन गरिनेछ ।

२) विद्यालय स्तरमा हुने खेलकुद तथा अतिरिक्त कृयाकलापको वार्षिक कार्यतालिका निर्माण गरि खेलकुद तथा अतिरिक्त कृयाकलापको सञ्चालन गरिनेछ ।

३) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका खेलमैदान हरुको क्रमश: स्तरवृद्धी गर्दै **एक वडा एक खेलमैदानको** नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

४) गाउँपालिका स्तरीय खेलमैदानको पहिचान गरी राष्ट्रीय स्तरको खेलमैदानको रुपमा विकास गरिनेछ ।

५) खेलकुदका साथै विद्यालय स्तरीय र विद्यालय बाहिर समेत साहित्य, कला तथा हाजिरिजवाफ जस्ता कृयकालाप हरु सञ्चालन गरिने नीति लिइनेछ ।

६) अन्तर वडा स्तरीय खेलकुद प्रतियोगिताको सञ्चालन गरिनेछ ।

७) गाउँपालिका स्तरीय फुटबल प्रतियोगिता आयोजना गरेर स्थानिय खेलाडीहरुलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।

८) गाउँपालिका स्तरीय कर्बड हल निर्माणको लागी सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।

स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति

१) नेपालको संविधानमा उल्लेख भएको स्वस्थ्य सम्बनधी मौलिक हकको प्रत्याभुती गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

२) सबै नागरीकहरुलाई गुणस्तरीय आधारभुत स्वास्थ्य सुविधा सर्व सुलभढंगले उपलब्ध गराइने छ ।

३) प्राथमीक स्वास्थ्य केन्द्र गोपेटार लाई अस्पतालमा विकास गरी सुविधा सम्पन्न बनाइने छ ।

४) हिलिहाङ गाउँपालिका क्षेत्र भित्र सञ्चालित स्वास्थ्य केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी तथा सामुदायिक स्वास्थ्य इकाईहरुमा **स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार नीति** अनुरुप कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

५) स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम अन्तर्गत प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी तथा सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई हरुको भौतिक निर्माण, कार्यालय व्यवस्थापन, औषधी व्यवस्थापन, नि:शुल्क ल्याब टेस्ट, स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरी समष्टिगत स्वास्थ्य क्षेत्रलाई समेटेर कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

६) गाउँपालिका क्षेत्र भित्र सञ्चालीत बर्थीङ सेन्टर हरुलाई भौतिक तथा प्राविधिक व्यवस्थापन गरिने नीति लिइनेछ ।

७) प्रचलीत कानून बमोजिम निशुल्क गरिएका औषधीहरुलाई सबै स्वास्थ्य संस्थाहरुमा १२ महिना उपलब्ध गराइने नीति लिइनेछ ।

८) खोप केन्द्र, गाउँघर क्लिनिक हरुलाई व्यवस्थापन गरिनेछ ।

९) स्वास्थ्य केन्द्रमा सुत्केरी गराई, शिशु स्याहार गराउने आमाहरुलाई प्रोत्साहन गरिने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

१०) स्थानीय स्तरमा कार्यरत स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुलाई प्रोत्साहन गरिने नीति लाई निरन्तरता दिइनेछ ।

११) सबै वडा हरुमा स्वास्थ्य शिविरहरु सञ्चालन गर्दै आमजनता समक्ष स्वास्थ्य सुविधा पुऱ्याउने नीति लिइनेछ ।

१२) ज्येष्ठ नागरीकहरुलाई सुलभ स्वास्थ्य सुविधा उपलब्ध गराउन प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रमा निशुल्क स्वास्थ्य उपचार तथा ल्याब टेस्टको व्यवस्था गरिने नीति लिइने छ ।

१३) चार वर्षभित्र धुँवा रहित गाउँपालिका बनाउने अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।

१४) विद्यालय भित्र तथा बाहिर किशोर किशोरीहरुलाई यौन तथा प्रजनन, स्वास्थ्य सम्बनधी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।

१५) अवैधानिक रुपमा बिक्रीबितरण गरिने औषधी पसल हरुलाई नियम गरिनेछ ।

१६) चार वर्षभित्र गाउँपालिकालाई पुर्णपोषण युक्त गाउँपालिका बनाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

१७) बहुक्षेत्रीय पोषणलाई गाउँपालिकाका सम्पुर्ण वडा हरुमा सञ्चालन गर्दै मातृ तथा शिशु पोषणलाई सुनिश्चित गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

१८) सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई तथा वडा स्तरका स्वास्थ्य चौकीहरुको भौतिक व्यवस्थापन गर्दै गुणस्तरीय स्वास्थ्योपचारको व्यवस्था गरिने छ ।

१९) हिलिहाङ गाउँपालिका वडा नं ३ स्थीत गोपेटार स्वास्थ्य केन्द्रमा X-ray भवन निर्माणलाई प्राथमिकतामा राखी गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गरिने छ ।

२०) आवश्यक औषधी, उपकरण, प्रविधी र दक्ष स्वास्थ्यकर्मीहरु सहितको प्रभावकारी एवं जवाफदेहीपुर्ण स्वास्थ्य सेवा प्रणाली विकास गरिनेछ ।

२१) सर्ने तथा नसर्ने रोगहरुको बारेम प्रवर्धनात्मक, निरोधनात्मक र उचारात्मक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

२२) प्रजनन स्वास्थ्य, सुरक्षीत मातृत्व एवं बाल तथा शिशु स्वास्थ्य सेवा बारेमा जनचेतना अभीवृद्धी गरिनेछ ।

लैङगिक समानता तथा समावेशिकरण सम्बन्धी नीति

"हिलिहाङ गाउँपालिकाको समानता तथा समावेशिकरण नीति : सबैमा सामाजिक न्यायको अनुभुती"

१) हिलिहाङ वासी सबै नागरिकहरुको सहभागितामा गाउँपालिकाको समावेशी विकास गरिने नीति लिइने छ ।

२) हिलिहाङ गाउँपालिकाका महिला, बालबालिका, आदिवासी जनजाती, विपन्न वर्ग, ज्येष्ठ नागरीक, अपाङगता भएका व्यक्तीहरुको क्षमता विकास तथा आर्थिक, सामाजिक सशक्तिकरणको नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

३) लक्षित वर्गका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्दा क्षमता विकास, सीप विकास, नेतृत्व विकास, प्रविधि हस्तान्तरण, सचेतना तथा संस्कृती संरक्षण र प्रवर्धन जस्ता कार्यक्रम समानुपातिक ढंगले सञ्चालन गरिने नीति लिइनेछ ।

४) गाउँपालिकाको निर्णय प्रक्रिया तथा संरचनामा अर्थपुर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरिने छ ।

महिला

१) नेपालको संविधानले महिलाहरुको निमित्त प्रत्याभुत गरेका अधिकारहरुको कार्यान्वयन गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

२) गाउँपालिका क्षेत्रमा सञ्चालन हुने हरेक अवसर तथा गतिविधिमा ३३ % महिला सहभागिता गराइनेछ ।

३) महिला हिंसा तथा घरेलु हिंसामा परेका महिलाहरुको सहयोगको निमित्त मनोपरामर्श तथा सीपविकास सहितको पुर्नस्थापना कार्यक्रम हरु सञ्चालन गरिनेछ ।

४) एकल महिला हरुको लगत यकिन गरेर एकल महिला सुरक्षा कोषको व्यवस्था गरिनेछ ।

५) महिला कानून अधिकार सम्बन्धी तालिम तथा अनुशिक्षणको व्यवस्था गरिनेछ ।

६) महिलाको नाममा दर्ता भएका उद्योग तथा व्यवसायमा २५% छुट दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

७) महिलाहरुलाई व्यवसायिक बनाउन सबै वडा हरुमा उद्यमशिलता तालिम सञ्चालन गर्ने गराउने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

८) महिलाहरुमा हुने स्वास्थ्य समस्याको जटिलताका आधारमा क्रमश: स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरिनेछ ।

९) महिला स्वास्थ्य सव्यं सेविकाहरुको क्षमता विकास तथा उत्प्रेरणात्मक कार्यक्रम हरु सञ्चालन गरिनेछ ।

१०) एकल महिलालाई आय आर्जन तथा नेतृत्व विकासको लागी एकल महिला सुरक्षा कोषको निर्माण गरिएको छ ।

बालबालिका

१) बालमैत्री स्थानिय शासनको प्रत्याभुती गर्न आवश्यक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

२) वडा स्तरीय बाल कल्ब, गाउँपालिका स्तरीय बाल सञ्जाल हरुको क्षमता अभिवृद्धी तथा सचेतनामुलक कार्यक्रम हरु सञ्चालन गरिनेछ ।

३) सबै प्रकारका बालश्रमलाई अन्त्य गरिनेछ ।

४) बहुपक्षीय पोषण कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा अगाडी बढाउन सम्पुर्ण वडा हरुमा लागू गरिने निति लिइनेछ ।

५) हिलिहाङ गाउँपालिकाका सम्पुर्ण बाल बिकास केन्द्रहरुको भौतिक व्यवस्थापन गरीने छ ।

६) बालमैत्री गाउँपालिका घोषणा गर्न आवश्यक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्दै बालमैत्री वडा घोषणा गरिनेछ ।

ज्येष्ठ नागरीक

१) गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका ८० वर्षभन्दा माथीका ज्येष्ठ नागरिकहरुको लगत संकलन गरी अद्यावधिक गरिनेछ ।

२) ज्येष्ठ नागरीक सँग भएको ज्ञान तथा अनुभव पुस्तान्तरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

३) ज्येष्ठ नागरिकहरुको स्वास्थ्य जटिलतालाई ध्यानमा राखी क्रमश: स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरिनेछ ।

४) ज्येष्ठ नागरीकहरुको लागी स्वास्थ्य उपचार लगायतका PHYSICAL TEST हरु निशुल्क गरिने व्यवस्था गरिनेछ ।

५) ज्येष्ठ नागरीक सम्मान कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

६) ज्येष्ठ नागरीक परिचयपत्र सहजरुपमा वडा कार्यालय बाटै उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिनेछ ।

दलित

१) जातीय भेदभाव तथा छुवाछुत कसुर सजाय ऐन २०६८ को प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ ।

२) दलित समुदायको परम्परागत पेशा, कला तथा शिल्प संरक्षण संवर्धन गर्दै आधुनकिकरण र व्यवसायिकरण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

३) दलित वर्गको सचेतना तथा सीप विकास जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

आदिवासी जनजाति

१) आदिवासी जनजातिहरुको संविधान प्रदत्त अधिकारलाई सुनिश्चित गर्दै आर्थिक, सामाजिक एवं साँस्कृतिक विकासका साथै भाषा, संस्कृति ,परम्परा र पुर्ख्यौली सीपको संरक्षण तथा प्रवर्धन गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

२) आदिवासी जनजातिहरुको सामाजिक तथा आर्थीक मुलप्रवाहिकरणका लागी तालिम, कोचिङ, सीप विकास, नेतृत्व विकास जस्ता कार्यक्रम हरुमा सबैको सहभागिता सुनिश्चित गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

३) आदिवासी जनजातिको भाषा तथा लिपी विकासका लागी भाषा कक्षाको व्यवस्था गरिनेछ ।

४) आदिवासी जनजातिको नृत्य तथा साँस्कृतिक बाजाको संरक्षण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

५) आदिवासी जनजातिको मुलप्रवाहिकरण गरी राष्ट् निर्माणलाई सुदृढ बनाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

अपाङ

१) अपाङगता भएका व्यक्तीहरुको लगत राखी गाउँपालिका स्तरीय अपाङ हित संरक्षण सञ्जाल गठन गरिने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

२) नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, अपाङगता भएका व्यक्तिहरुको अधिकार सम्बनधी ऐन २०७५ तथा प्रचलित कानून बमोजिम अपाङ हित संरक्षणको लागी नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ ।

३) विद्यालय तथा स्वास्थ्य केन्द्रहरुमा अपाङ मैत्री संरचना हरुको निर्माण गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

४) राज्य द्वारा पहेलो तथा सेतो वर्गमा वर्गिकरण गरिएका अपाङगता भएका व्यक्तिहरुको लागी प्रोत्साहन भत्ता प्रदान गरिनेछ ।

युवा

१) युवाहरुलाई रुपान्तरणको संवाहक र नेतृत्वको साझेदारको रुपमा विकास गर्दै सामाजिक, राजनितिक र आर्थिक क्षेत्रका समग्र जिम्मेवारी सम्हाल्न नेतृत्वको विकास गराउने नीति लिइनेछ ।

२) युवाहरुलाई हिंसा, दुर्व्यसन र अराजक प्रवृत्तीलाई नियन्त्रण गर्ने नीति लिइनेछ ।

३) युवाहरुलाई प्राविधिक शिक्षा तथा सीपमुलक तालिममार्फत दक्ष, उद्यमशील र आत्मनिर्भर बनाउने ।

४) युवाहरुलाई विपद व्यवस्थापन, सामजिक विकास, वातावरण संरक्षण, खेलकुद लगायतका क्षेत्रमा स्वयंसेवकको रुपमा परिचालन गरिनेछ ।

श्रम तथा श्रमिक

१) गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेको संगठीत उद्योगमा कार्यरत कामदारहरुका लागी नेपाल सरकारले तोकेको न्युनतम ज्याला लागु गर्ने गराउने नीति लिइनेछ ।

लोपोन्मुख, सीमान्तकृत जाति/ जनजाति

१) लोपोन्मुख, सीमान्तकृत जाति/ जनजातिको आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक सुधारबाट समतामुलक तथा न्यायपुर्ण समाजको श्रृजना गरिने नीति लिइनेछ ।

२) लोपोन्मुख, सीमान्तकृत जाति/ जनजातिको क्षमता विकास र स्रोत साधनहरुमा पहँच वृद्धि गरि जीवुनस्तर माथी उकास्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

३) लोपोन्मुख, सीमान्तकृत जाति/ जनजातिका युवाहरुको क्षमता विकासका लागी व्यवसायिक तथा सीपमुलक तालिम प्रदान गरिनेछ ।

४) लोपोन्मुख, सीमान्तकृत जाति/ जनजातिका विद्यार्थीको सिकाई आवश्यक्ता सम्बोधन गर्न वैकल्पिक, आवासिय र विशेष शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

गैर सरकारी संस्था

१) गैर सरकारी संस्था नियमन सम्बन्धी ऐन , नियमावली निर्माण गरी हिलिहाङ गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कार्यरत गै. स. स हरुलाई व्यवस्थापन गरीने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

२) गै. स. स लाई विकासका साझेदारको रुपमा व्यवहार गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

३) गै. स. स का कार्यक्रमहरु गाउँपालिकाको वार्षिक नीतिमा समावेश गरी लाने र कार्यक्रमहरुको दोहरोपना लाई निर्मुल गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

४) गाउँपालिकाले अवलम्बन गरेको नीति तथा कार्यक्रममा सहयोग हुने खालका कार्यक्रम मात्र सञ्चालन गर्न स्वीकृती दिइने छ ।

वन ,वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन

वन, वातावरण संरक्षण

१) गाउँपालिकाको राष्ट्रिय वन, सामुदायिक वन, कबुलियती वनक्षेत्रमा वृक्षारोपण कार्यक्रम सञ्चालन गरी वनक्षेत्रलाई बढाइने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

२) राष्ट्रिय राजमार्ग क्षेत्राधिकार भित्र वृक्षरोपणलाई कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

३) वातावरण संरक्षण प्रती जनचेतना अभीवृद्धि गर्न प्रवर्धनात्मक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

४) हिलिहाङ गाउँपालिकाको जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी नीति निर्माण गरिनेछ ।

५) हिलिहाङ गाउँपालिकाका बजार तथा गाउँलाई स्वच्छ, सफा, हराभरा बनाउदै चार वर्ष भित्र पुर्ण प्लाष्टिक मुक्त गाउँपालिकाको रुपमा विकास गरिनेछ ।

६) सामुदायिक वन, नीजि वन तथा अन्य वनहरुको नक्साङकन गरिनेछ ।

७) गाउँपालिकावासीले वडा समितिको उपस्थितिमा सर्जमिन सिफारिसको आधार बिना रुख कटान गर्न पाइनेछैन ।

८) एक रुख कटानी वापत कम्तिमा दुई विरुवा हुर्काउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

९) यस क्षेत्रमा रहेको जैविक विविधता संरक्षण को लागी जैविक प्रोफाइल निर्माण गरिनेछ ।

१०) एक गाउँपालिका एक उद्यान, एक वडा एक उद्यान कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

११) वन उपभोक्ता समुह भित्रका विकृती र विसंगतीहरुको पहिचान गरी व्यवस्थापकीय सुधार गरिने नीति लिइनेछ ।

विपद व्यवस्थापन

१) गाउँपालिका विपद व्यवस्थापन कोष सञ्चालनलाई प्रभावकारी बनाउन सम्बन्धित सरोकारवालाहरुको साझेदारीमा कार्यक्रम हरु निर्माण गरिने छ ।

२) विपद परेको अवस्थामा उद्धारको लागी आवश्यक पर्ने यन्त्र, साधन तथा औजारहरुको उचित व्यवस्थापन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

३) हिलिहाङ गाउँपलिकाभित्र पर्ने सुख्खा क्षेत्रमा आगलागी जस्ता विपदमा कमी ल्याउन आवश्यक पानीको व्यवस्थापन गर्न सार्वजनिक पोखरी तथा पानीट्याङकी निर्माण गरिनेछ ।

४) विपद उद्धारमा सबैभन्दा अग्र पंक्तीमा खटिने सुरक्षानिकायहरुलाई विपद उद्धारका सामाग्री सम्पन्न बनाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

फोहोर मैला तथा सरसफाई सम्बन्धी नीति

१) हिलिहाङ गाउँपालिकाका मुख्य बजारहरु जोरपोखरी, गोपेटार, भालुचोक, सिंहपुर, काबेली, सल्लेरी बजारहरुमा फोहोर को व्यवस्थित व्यवस्थापनको नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

२) गाउँपालिकाका बजार क्षेत्रहरुमा कुहिने र नकुहिने फोहोर छुट्टयाउन को लागी फोहोर संकलन डस्टबिन हरुको व्यवस्थापन गरिनेछ ।

३) बजार क्षेत्रमा सार्वजनिक शौचालयको निर्माणको काम लाई निरन्तरता दिइनेछ ।

४) चार वर्ष भित्र यस गाउँपालिकालाई प्लाष्टिक मुक्त क्षेत्रको रुपमा विकास गर्न सोही बमोजिमका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

५) सार्वजनिक भवन, सरकारी कार्यालय, हेल्थ पोष्ट, विद्यालयहरुलाई पुर्णत: सरसफाई युक्त बनाईनेछ ।

६) फोहोर मैला व्यवस्थापन ऐन २०६८ तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन नियमावली २०७० को पुर्ण कार्यान्वयन गर्दै यस गाउँपालिकालाई पुर्णत: फोहोरमैला मुक्त बनाइनेछ ।

सुशासन तथा संस्थागत विकास सम्बन्धी नीति

"हिलिहाङ गाउँपालिका सुशासनका आधार : जवाफदेहिता, उत्तरदायित्व, पार्दशिता र सदाचार "

संगठनात्मक व्यवस्थापन

१) आम जनता संग सबै भन्दा नजिक रहेर सेवा प्रवाह गर्ने कार्यालय गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय तथा वडा कार्यालयहरुमा सेवा प्रवाहलाई सुदृढ गर्न आवश्यक श्रोत तथा साधनको व्यवस्थापन गरिनेछ ।

२) सार्वजनिक सेवाप्रवाहलाई गुणस्तरीय , समावेशी एवं सहज बनाउन विद्युतीय शासन प्रणाली अवलम्बन गरी प्रशासनिक कार्यविधीलाई सरलीकरण र सङ्क्षेपिकरण गरिनेछ ।

३) नेपाल सरकार द्वारा स्वीकृत दरबन्दी ढाँचा बमोजिम वडा कार्यालय तथा गाउँकार्यपालिकाको कार्यालयमा दरबन्दी व्यवस्थापन गरिने छ ।

४) सबै वडा कार्यालयहरुलाई गाउँकार्यपालिकाको कार्यसञ्जाल सँग जोड्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

५) प्रत्येक वडा कार्यालय तथा गाउँकार्यपालिकाको कार्यालयमा नागरिक वडापत्रको व्यवस्थापन गरिनेछ ।

६) आम जनताको गुनासो लाई सम्बोधन गर्न तथा सेवाग्राहीहरुको समस्याको समाधान गर्न " **स्थानीय सरकार : हाम्रो हिलिहाङ** " कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

७) गाउँपालिकाका महत्वपुर्ण निर्णयहरु कानून बमोजिम रडियो, फेसबुक तथा वेबसाइट मार्फत सार्वजनिक गरिनेछ ।

८) गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधी तथा कर्मचारीहरुको क्षमता विकासका अनुशिक्षण तालिम तथा प्रशिक्षण सञ्चालन गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

९) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सरकारी, सामुदायिक संस्था हरुको नाममा रहेका सार्वजनिक सम्पत्ती, ऐलानी , पर्ती सरकारी तथा सार्वजनिक जग्गाहरुको विवरण संकलन गरी संरक्षण गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

१०) गाउँपालिका भीत्र रहेका कृषि प्राविधिक , पशु सेवा प्राविधिक, स्वास्थ्यर्मी हरुको क्षमता विकास तथा तालिमको व्यवस्थापन गरिने नीति लिइनेछ ।

११) गाउँपालिका स्थापना दिवसलाई उत्सवको रुपमा मनाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

१२) गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरुलाई प्रोत्साहन गरी उच्च मनोबल साथ सार्वजनिक सेवा प्रवाह गर्न आन्तरिक आमदानीबाट कार्यदक्षता, कार्य सम्पादन, सुपरिवेक्षण को आधारमा प्रोत्साहन भत्ता कार्यविधि मापदण्ड बमोजिम प्रोतसाहन भत्ता उपलब्ध गराइनेछ ।

वित्तीय व्यवस्थापन

१) आ. व. २०७५/७६ मा एकिकृत सम्पत्तीकर सम्बन्धी सम्भावना अध्ययन तथा पुर्व तैयारी गरी आगामी आ. व. मा एकिकृत सम्पत्ती कर प्रणाली लागू गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

२) नेपालको संविधानमा उल्लेखित राजश्वका श्रोत हरुको दायरालाई फराकिलो पार्दै अधिकतम आन्तरीक श्रोत संकलन गर्दै वित्तीय स्वावलम्बन तर्फ अग्रसर हुने नीति लिइनेछ ।

३) गाउँपालिकाको आन्तरीक आमदानी हुने श्रोत हरुको पहिचान गरी दिगो तथा भर्पर्दो आमदानीका श्रोतहरुको विकास गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।